

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ – ΕΣΠΑ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

ΟΔΗΓΟΣ: ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΚΑΙ RIS3

1. Εισαγωγή

Η έξυπνη εξειδίκευση αποτελεί μία στρατηγική προσέγγιση με στόχο τον οικονομικό μετασχηματισμό των Περιφερειών ώστε να δημιουργηθούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και να αναδειχθούν οι ευκαιρίες της αγοράς στις νέες αλυσίδες αξίας. Προϋπόθεση για την υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020 αποτελεί η ανάπτυξη και εφαρμογή στρατηγικών για την έρευνα και καινοτομία στο πλαίσιο της έξυπνης εξειδίκευσης (RIS3). Για την υλοποίηση της Εθνικής και των 13 Περιφερειακών στρατηγικών RIS3 θα χρησιμοποιηθούν πόροι του ΕΣΠΑ 2014-2020 καθώς και άλλες πηγές (π.χ πόροι Ευρωπαϊκών ανταγωνιστικών προγραμμάτων, ιδιωτικοί ή Εθνικοί πόροι). Στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ ο Θεματικός Στόχος 1 (ΘΣ1) θα εξυπηρετήσει κατ' αποκλειστικότητα την στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης ενώ δευτερευόντως θα συνεισφέρουν και άλλοι Θεματικοί Στόχοι (βλ. παράρτημα 1).

Οι δράσεις της RIS3¹ οι οποίες θα υλοποιηθούν στα Ε.Π. εμπεριέχουν σε μεγάλο βαθμό κρατικές ενισχύσεις. Με τον παρόντα οδηγό παρουσιάζονται συνοπτικά η έννοια της κρατικής ενίσχυσης, αναλύεται το θεσμικό πλαίσιο της Ε.Ε. σε θέματα κρατικών ενισχύσεων σε σχέση με τις δράσεις RIS3 και αποσαφηνίζονται ορισμένα ζητήματα τα οποία ενδέχεται να ανακύψουν κατά την υλοποίηση των δράσεων αυτών. Στόχος είναι η υποστήριξη των Ειδικών Υπηρεσιών, των Ενδιάμεσων Φορέων (ΕΦ) και των λοιπών φορέων που εμπλέκονται στην εφαρμογή των δράσεων RIS3, σχετικά με την δυνατότητα χρησιμοποίησης συγκεκριμένων Ευρωπαϊκών Κανονισμών σε θέματα κρατικών ενισχύσεων.

Επισημαίνεται ότι η ανάλυση που ακολουθεί αφορά στην διασφάλιση συμβατότητας των δράσεων με το ενωσιακό θεσμικό πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων και δεν αφορά τον θεματικό στόχο στον οποίο εντάσσεται η δράση.

Λόγω της συνθετότητας και της πολυπλοκότητας του θεσμικού πλαισίου των κρατικών ενισχύσεων, καθώς του πολύ μεγάλου αριθμού πιθανών περιπτώσεων και διαφοροποιήσεων, η εγκύκλιος αυτή δεν είναι εξαντλητική. Σε οποιαδήποτε περίπτωση κρίνεται σκόπιμο να υπάρχει η σχετική επικοινωνία με τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΑΣ (ΕΥΚΕ, ΕΥΣΑΑ).

¹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/s3pguide>

2. Η έννοια της κρατικής ενίσχυσης

Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ² «Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχείρισης ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν οι Συνθήκες ορίζουν άλλως».

Σύμφωνα με τη νομολογία προκειμένου μια ενίσχυση να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση δυνάμει της ως άνω διάταξης απαιτούνται σωρευτικά τα εξής:

- ύπαρξη μιας επιχείρησης,
- τη δυνατότητα καταλογισμού του μέτρου στο Δημόσιο - χρηματοδότησή μέσω κρατικών πόρων
- τη χορήγηση πλεονεκτήματος,
- την επιλεκτικότητα του μέτρου και
- τις δυνητικές επιπτώσεις της στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές εντός της Ένωσης.

Ως επιχειρήσεις ορίζονται, σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΚ³, οι οντότητες που ασκούν οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τις διέπει, τον τρόπο χρηματοδότησής τους και από το εάν έχουν ή όχι κερδοσκοπικό σκοπό. Το μόνο καθοριστικό κριτήριο που λαμβάνεται υπόψη είναι εάν η οντότητα ασκεί οικονομική δραστηριότητα. Ως οικονομική δραστηριότητα λογίζεται κάθε δραστηριότητα που συνίσταται στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά. Μια οντότητα που ασκεί τόσο οικονομικές όσο και μη οικονομικές δραστηριότητες πρέπει να θεωρείται επιχείρηση μόνο σε σχέση με τον πρώτο τύπο δραστηριοτήτων και τα δύο είδη δραστηριοτήτων υπό μορφή δαπανών, χρηματοδότησης και εσόδων θα πρέπει να διαχωρίζονται σαφώς με βάση αρχές αναλυτικής λογιστικής. Να σημειωθεί επίσης ότι χωριστές νομικές οντότητες μπορούν να θεωρηθούν ενιαία επιχείρηση για τους σκοπούς των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων.

Όσον αφορά την προέλευση των πόρων, εξετάζεται η δυνατότητα καταλογισμού των πόρων στο Δημόσιο. Εάν αυτοί καταλογίζονται ή μπορούν να καταλογιστούν αμέσως ή εμμέσως στο κράτος, θεωρούνται κρατικοί. Επίσης πρέπει να εξετάζεται εάν οι πόροι μπορούν να καταλογιστούν στο κράτος – μέλος. Όταν η διαχείριση τους υπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του κράτους – μέλους λογίζονται ως κρατικοί. Στην περίπτωση της RIS3, λόγω του γεγονότος ότι οι δράσεις αυτές είναι συγχρηματοδοτούμενες και οι κοινοτικοί πόροι λογίζονται και αυτοί ως κρατικοί όταν την διαχείρισή τους την έχει το κράτος – μέλος, προκύπτει σαφώς ότι θεωρούνται κρατικοί πόροι.

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>

³ Απόφαση του Δικαστηρίου (έκτο τμήμα) της 24ης Οκτωβρίου 1996. - Viho Europe BV κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:61995CJ0073&from=EN>)

Πλεονέκτημα, κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, είναι κάθε οικονομικό όφελος το οποίο δεν θα είχε αποκομίσει επιχείρηση υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς, δηλαδή ελλείπει κρατικής παρέμβασης. Για να εξεταστεί η ύπαρξη του οικονομικού οφέλους θα πρέπει να συγκριθεί η οικονομική κατάσταση της επιχείρησης μετά την εφαρμογή του μέτρου με την οικονομική της κατάσταση εάν δεν είχε εφαρμοστεί το μέτρο. Επίσης δεν έχει σημασία η μορφή του μέτρου (π.χ. ελάφρυνση από επιβάρυνση), ενώ μπορεί να είναι είτε άμεσο είτε έμμεσο.

Η επιλεκτικότητα ενός μέτρου προκύπτει όταν το μέτρο ενίσχυσης δεν είναι γενικό και δεν απευθύνεται σε όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο κράτος μέλος αλλά παρέχει πλεονέκτημα με επιλεκτικό τρόπο σε ορισμένες επιχειρήσεις ή κατηγορίες επιχειρήσεων ή σε ορισμένους κλάδους της οικονομίας.

Όσον αφορά την εξέταση των επιπτώσεων στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές εντός της Ένωσης, ένα μέτρο που χορηγείται από το Δημόσιο θεωρείται ότι νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό, όταν είναι ικανό να βελτιώσει την ανταγωνιστική θέση της δικαιούχου επιχείρησης σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις με τις οποίες ανταγωνίζεται. Για πρακτικούς λόγους, η νόθευση του ανταγωνισμού, κατά την έννοια του άρθρου 107 της ΣΛΕΕ, τεκμαίρεται μόλις το Δημόσιο παράσχει οικονομικό πλεονέκτημα σε μια επιχείρηση η οποία δραστηριοποιείται σε έναν απελευθερωμένο τομέα όπου υπάρχει ή θα μπορούσε να υπάρξει ανταγωνισμός.

3. Εξέταση ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης

Η ύπαρξη ή όχι κρατικής ενίσχυσης, η οποία προκύπτει από την σωρευτική πλήρωση των απαιτήσεων της προηγούμενης παραγράφου, πρέπει να είναι το πρώτο σημείο το οποίο θα εξετάζεται. Η νομολογία και η πρακτική της Επιτροπής έχουν αναπτύξει ορισμένα κριτήρια προκειμένου να εξετάζεται εάν πληρούνται οι σχετικές απαιτήσεις.

Ειδικά για τις δράσεις Έρευνας, Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΑΚ) και για τους οργανισμούς ερευνών και διάχυσης γνώσης και τις ερευνητικές υποδομές σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία» (2014/C 198/01)⁴ θεωρούνται ως μη οικονομικής φύσης οι εξής δραστηριότητες:

- α) κύριες δραστηριότητες ερευνητικών οργανισμών και ερευνητικών υποδομών, και ιδιαίτερα:
 - δραστηριότητες εκπαίδευσης για την εξασφάλιση περισσότερων και πιο ειδικευμένων ανθρώπινων πόρων.
 - ανεξάρτητη Ε&Α για περισσότερη γνώση και καλύτερη κατανόηση,

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2014:198:FULL&from=EN>

- ευρεία διάχυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε μη αποκλειστική και χωρίς διακρίσεις βάση.

β) δραστηριότητες μεταφοράς γνώσης, όταν το σύνολο των κερδών από τις δραστηριότητες αυτές επανεπενδύεται στις κύριες δραστηριότητες του ερευνητικού οργανισμού ή της ερευνητικής υποδομής.

Επίσης σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία» (2014/C 198/01): *«Εάν ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή χρησιμοποιείται σχεδόν αποκλειστικά για μη οικονομική δραστηριότητα, η χρηματοδότησή του/της μπορεί να μην εμπίπτει καθόλου στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, εφόσον η οικονομική δραστηριότητα είναι αμιγώς επικουρική, δηλαδή συνδέεται άμεσα με τη δραστηριότητα του ερευνητικού οργανισμού ή της ερευνητικής υποδομής και είναι απαραίτητη για αυτήν ή είναι συνυφασμένη με την κύρια μη οικονομική χρήση του/της, και είναι περιορισμένου πεδίου εφαρμογής. Για τους σκοπούς του παρόντος πλαισίου, η Επιτροπή θα θεωρεί ότι όντως πρόκειται για την ως άνω περίπτωση όταν οι οικονομικές δραστηριότητες καταναλίσκουν ακριβώς τους ίδιους πόρους (όπως υλικό, εξοπλισμό, εργασία και σταθερό κεφάλαιο) με τις μη οικονομικές δραστηριότητες και η δυναμικότητα που διατίθεται κάθε έτος για τέτοιου είδους οικονομικές δραστηριότητες δεν υπερβαίνει το 20 % της συνολικής ετήσιας δυναμικότητας του φορέα».*

4. Κανονισμοί με τους οποίους προκηρύσσονται οι δράσεις RIS3

Προκειμένου μία κρατική ενίσχυση να θεωρηθεί συμβατή με την εσωτερική αγορά και να μπορεί να χορηγηθεί θα πρέπει είτε α) να κοινοποιηθεί στην Ε.Ε. βάσει των διατάξεων του αρ. 107 της ΣΛΕΕ ή βάσει των διατάξεων θεσμικού κειμένου της Ε.Ε. (π.χ. Ανακοίνωση, Κατευθυντήριες κ.α.) και η Ε.Ε. αξιολογώντας την ενίσχυση με χρήση κάποιων διαδικασιών που χρησιμοποιεί να την εγκρίνει, είτε β) η ενίσχυση να μπορεί να υπαχθεί σε κανονισμούς που έχει εκδώσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 108 παράγραφος 4 της ΣΛΕΕ σχετικά με τις κατηγορίες κρατικών ενισχύσεων οι οποίες μπορούν να μην υπόκεινται στην διαδικασία κοινοποίησης.

Επομένως εφόσον διαγνωστεί η ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης στην υπό εξέταση δράση και προκειμένου αυτή να είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά θα πρέπει να εντοπιστεί το πλέον κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο για να προκηρυχθεί. Η επιλογή του θεσμικού κειμένου σημαίνει ενδεχόμενη διαφοροποίηση στις επιλέξιμες δαπάνες, στο ποσοστό ενίσχυσης, στον τρόπο κοινοποίησης – γνωστοποίησης, στην ταχύτητα με την οποία μπορεί να προκηρυχθεί η δράση, στο ύψος της ενίσχυσης κ.α.

Με βάση το περιεχόμενο των δράσεων RIS3 τα βασικά θεσμικά κείμενα της Ε.Ε. για τις προκηρύξεις είναι:

- ο Καν. (Ε.Ε.) 651/2014⁵ της Επιτροπής για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης
- η Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία» (2014/C 198/01)
- οι Καν. (Ε.Ε.) 1407/2013⁶, 1408/2013⁷ και 717/2014⁸ της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis).

α) Ο Καν. (Ε.Ε.) 651/2014 πρέπει να αποτελεί το βασικό θεσμικό πλαίσιο το οποίο θα επιλέγεται στην προκήρυξη κρατικών ενισχύσεων στις δράσεις RIS3 δεδομένου ότι στόχευση της Ε.Ε. αποτελεί η χρήση του στο συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό των κρατικών ενισχύσεων από τα κράτη μέλη. Στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού και της απλοποίησης του θεσμικού πλαισίου κρατικών ενισχύσεων⁹, η Ε.Ε. διεύρυνε το πεδίο εφαρμογής του Καν. (Ε.Ε.) 651/2014 ώστε να συμπεριλάβει και άλλες κατηγορίες ενισχύσεων σε αυτό και να περιορίσει την υποχρέωση κοινοποίησης των ενισχύσεων η οποία αποτελεί διαδικασία εξαιρετικά χρονοβόρα. Σαν αποτέλεσμα της σημαντικής μείωσης του αριθμού των κοινοποιήσεων στην Ε.Ε. οι αρμόδιες υπηρεσίες της Ε.Ε. θα μπορούν να ασχολούνται κυρίως με την παρακολούθηση των κρατικών ενισχύσεων μέσω του κανονισμού αυτού.

Πρέπει να σημειωθεί ότι κάθε χορηγούμενη ενίσχυση η οποία υπερβαίνει τα όρια κοινοποίησης που προβλέπονται στον Καν. (Ε.Ε.) 651/2014 ανά κατηγορία ενισχύσεων που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του, εξακολουθεί να υπόκειται στην υποχρέωση κοινοποίησης

β) Σε περίπτωση που εξετάζεται η χρήση του «Πλαισίου σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία» (2014/C 198/01) για τις δράσεις RIS3 πρέπει να ληφθεί υπόψη η υποχρέωση κοινοποίησης στην Ε.Ε., διαδικασία η οποία αφενός είναι εξαιρετικά χρονοβόρα και αφετέρου συμπεριλαμβάνει απαιτήσεις εκτεταμένης τεκμηρίωσης προκείμενου να τύχει θετικής αξιολόγησης από την Επιτροπή. Η χρήση του πλαισίου αυτού (εφόσον επιλεγεί) θα μπορούσε να αποτελεί τη νομική βάση (καθεστώς ομπρέλα) για ένα σύνολο δράσεων και για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα (π.χ. από την έναρξη μέχρι την λήξη της προγραμματικής περιόδου).

Η χρήση του θα μπορούσε να εξεταστεί:

- i) για ενισχύσεις οι οποίες υπερβαίνουν τα όρια κοινοποίησης του Καν. (Ε.Ε.) 651/2014
- ii) για καθεστώτα μέσου ετήσιου Π/Υ μεγαλύτερου των 150 εκατομμυρίων ευρώ και
- iii) σε κάθε άλλη περίπτωση Δράσης που δεν καλύπτεται από τον Καν. (ΕΕ) 651/2014 και

⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0651&from=EN>

⁶ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/de_minimis_regulation_el.pdf

⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1408&from=EN>

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0717&from=EN>

⁹ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/index_en.html

εφόσον κάτι τέτοιο κρίνεται σκόπιμο.

Οι επιλέξιμες δαπάνες του Πλαισίου είναι οι ίδιες με αυτές των άρθρων 25-29 του Καν. (Ε.Ε.) 651/2014. Για την χρήση αυτού του πλαισίου απαιτείται συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων φορέων και της ΕΥΚΕ προκειμένου να εξεταστεί ο βέλτιστος τρόπος χρήσης του και οι παράμετροι της κοινοποίησης σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς.

Δεδομένου, όπως συνάγεται και από τα παραπάνω, ότι ο Καν. (Ε.Ε.) 651/2014 θα αποτελέσει το θεσμικό πλαίσιο το οποίο θα πρέπει να έχει την μέγιστη εφαρμογή στην προκήρυξη κρατικών ενισχύσεων στις δράσεις RIS3, αναλύονται κάτωθι οι διατάξεις του Καν. (Ε.Ε.) 651/2014 της Επιτροπής που μπορούν να τύχουν εφαρμογής καθώς και οι σχετικές διατάξεις για ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis).

I) Καν. (Ε.Ε.) 651/2014

Στο πεδίο εφαρμογής και τις γενικές προϋποθέσεις του Κανονισμού επισημαίνονται τα εξής:

α) δεν εφαρμόζεται:

- για επιχειρήσεις κατά των οποίων εκκρεμεί διαταγή ανάκτησης έπειτα από προηγούμενη απόφαση της Ε.Ε.
- για προβληματικές επιχειρήσεις σύμφωνα με σχετικό ορισμό της Ε.Ε.
- όταν τίθεται υποχρέωση του δικαιούχου να διατηρεί στο αντίστοιχο κράτος μέλος είτε την έδρα του είτε την κύρια εγκατάστασή του. Δύναται όμως να τίθεται υποχρέωση του δικαιούχου να διατηρεί, κατά τη χρονική στιγμή καταβολής της ενίσχυσης, εγκατάσταση ή υποκατάστημα στο κράτος μέλος που χορηγεί την ενίσχυση
- σε μέτρα ενίσχυσης βάσει των οποίων η χορήγηση ενισχύσεων υπόκειται στην υποχρέωση του δικαιούχου να χρησιμοποιεί προϊόντα εγχώριας παραγωγής ή εθνικές υπηρεσίες
- σε μέτρα ενίσχυσης τα οποία περιορίζουν τη δυνατότητα των δικαιούχων να κάνουν χρήση των αποτελεσμάτων έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας σε άλλα κράτη μέλη

β) έχει περιορισμένη εφαρμογή:

- στις ενισχύσεις που χορηγούνται στον τομέα της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας εφαρμόζεται μόνο στις ενισχύσεις για επαγγελματική κατάρτιση (αρ. 31), τις ενισχύσεις για πρόσβαση των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση (αρ. 21-24), τις ενισχύσεις στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης (αρ. 25-30), τις ενισχύσεις καινοτομίας προς ΜΜΕ (αρ. 28) και τις ενισχύσεις για εργαζομένους σε μειονεκτική θέση και εργαζομένους με αναπηρία (αρ. 32-35)
- στις ενισχύσεις που χορηγούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής εφαρμόζεται μόνο στις ενισχύσεις για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε ΜΜΕ

(αρ. 18), τις ενισχύσεις χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου (αρ. 21), τις ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη (αρ. 25-29), τις ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος (αρ. 36-49) τις ενισχύσεις για επαγγελματική κατάρτιση (αρ. 31), και τις ενισχύσεις για εργαζομένους σε μειονεκτική θέση και εργαζομένους με αναπηρία (αρ. 32-35)

γ) μεταξύ των γενικών προϋποθέσεων εφαρμογής περιλαμβάνονται:

- εφαρμόζεται για καθεστώτα ενισχύσεων, μεμονωμένες ενισχύσεις που χορηγούνται δυνάμει των καθεστώτων ενισχύσεων και ad hoc ενισχύσεις, που πληρούν τις γενικές προϋποθέσεις του κεφαλαίου I του κανονισμού και τις ειδικές προϋποθέσεις για την αντίστοιχη κατηγορία ενισχύσεων του κεφαλαίου III του κανονισμού
- υπάρχουν όρια κοινοποίησης ανά άρθρο του Κανονισμού πάνω από τα οποία θα πρέπει να γίνεται κοινοποίηση στην Ε.Ε. (άρθρο 4)
- ο κανονισμός εφαρμόζεται μόνο σε ενισχύσεις που έχουν χαρακτήρα κινήτρου σύμφωνα με τα οριζόμενα στο αρ. 6 του κανονισμού.
- πρέπει να τηρούνται τα προβλεπόμενα για τη σώρευση ενισχύσεων (άρθρο 7)
- πρέπει κάθε μέτρο ενίσχυσης που τυγχάνει απαλλαγής δυνάμει του κανονισμού 651/2014 να γνωστοποιείται στην Ε.Ε. εντός 20 εργάσιμων ημερών από την έναρξη ισχύος του μέτρου βάσει τυποποιημένου υποδείγματος (άρθρο 11)

Τα άρθρα του Κανονισμού τα οποία μπορούν κυρίως να εφαρμοσθούν για τις δράσεις RIS3 είναι τα άρθρα 25-30 καθώς και τα άρθρα 14 και 22 και παρουσιάζονται κατωτέρω με τις βασικές προβλέψεις τους.

Άλλα άρθρα του κανονισμού τα οποία θα μπορούσαν ενδεχομένως να εφαρμοσθούν σε περιορισμένη έκταση και με βάση το θεματικό πεδίο που καλύπτουν για συγκεκριμένες δράσεις, είναι το αρ. 18 «Ενισχύσεις για συμβουλευτικές υπηρεσίες σε ΜΜΕ», το αρ. 19 «Ενισχύσεις για συμμετοχή ΜΜΕ σε εμπορικές εκθέσεις», το αρ. 20 «Ενισχύσεις για την κάλυψη των δαπανών συνεργασίας των ΜΜΕ που συμμετέχουν σε έργα ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας», το αρ. 21 «Ενισχύσεις για τη χρηματοδότηση επιχειρηματικού κινδύνου», το άρθρο 31 «Ενισχύσεις για την επαγγελματική κατάρτιση» καθώς και το Τμήμα 7 «Ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος».

Τα άρθρα του Κανονισμού τα οποία μπορούν κυρίως να εφαρμοσθούν για τις δράσεις RIS3 είναι τα εξής:

Άρθρο 25: Ενισχύσεις για έργα έρευνας και ανάπτυξης

Επιλέξιμες δαπάνες:

- α) δαπάνες προσωπικού στον βαθμό που απασχολούνται στο έργο
- β) δαπάνες οργάνων και εξοπλισμού στον βαθμό που αφορούν και χρησιμοποιούνται στο έργο. Όταν τα όργανα και ο εξοπλισμός δεν χρησιμοποιούνται καθ' όλη τη διάρκεια ζωής τους για το

έργο, επιλέξιμες θεωρούνται μόνον οι δαπάνες απόσβεσης που αντιστοιχούν στη διάρκεια του έργου, οι οποίες υπολογίζονται με βάση τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές

γ) δαπάνες για κτίρια και γήπεδα, στον βαθμό και για όσον χρόνο χρησιμοποιούνται για το έργο. Όσον αφορά τα κτίρια, επιλέξιμες θεωρούνται μόνον οι δαπάνες απόσβεσης που αντιστοιχούν στη διάρκεια του έργου, οι οποίες υπολογίζονται με βάση τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές. Για τα γήπεδα, είναι επιλέξιμες οι δαπάνες εμπορικής μεταβίβασης ή οι όντως καταβληθείσες κεφαλαιουχικές δαπάνες

δ) δαπάνες για έρευνα επί συμβάσει, γνώσεις και διπλώματα ευρεσιτεχνίας που αγοράστηκαν ή ελήφθησαν με άδεια εκμετάλλευσης από εξωτερικές πηγές με τήρηση της αρχής των ίσων αποστάσεων, καθώς και δαπάνες για συμβουλευτικές και ισοδύναμες υπηρεσίες χρησιμοποιούμενες αποκλειστικά για το έργο

ε) πρόσθετα γενικά έξοδα και λοιπές λειτουργικές δαπάνες, συμπεριλαμβανομένου του κόστους υλικών, εφοδίων και συναφών προϊόντων, που είναι άμεσο αποτέλεσμα του έργου.

Ένταση ενίσχυσης έως:

α) το 100 % των επιλέξιμων δαπανών για τη βασική έρευνα

β) το 50 % των επιλέξιμων δαπανών για τη βιομηχανική έρευνα

γ) το 25 % των επιλέξιμων δαπανών για την πειραματική ανάπτυξη

δ) το 50 % των επιλέξιμων δαπανών για τις μελέτες σκοπιμότητας η οποία μπορεί να αυξηθεί +10% για μεσαίες επιχειρήσεις ή +20% για μικρές επιχειρήσεις

Η ένταση της ενίσχυσης για τη βιομηχανική έρευνα και την πειραματική ανάπτυξη μπορεί να αυξηθεί με μέγιστο το 80% ως εξής:

i) +10% για μεσαίες επιχειρήσεις ή +20% για μικρές επιχειρήσεις

ii) +15% εάν

είτε

- το έργο προβλέπει πραγματική συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων από τις οποίες τουλάχιστον μία είναι ΜΜΕ ή πραγματοποιείται σε τουλάχιστον δύο κράτη μέλη ή σε ένα κράτος μέλος και σε ένα συμβαλλόμενο μέρος της συμφωνίας ΕΟΧ και καμία μεμονωμένη επιχείρηση δεν φέρει άνω του 70 % των επιλέξιμων δαπανών, ή

- μεταξύ μιας επιχείρησης και ενός ή περισσότερων οργανισμών έρευνας και διάδοσης γνώσεων, οι οποίοι φέρουν τουλάχιστον το 10 % των επιλέξιμων δαπανών και έχουν δικαίωμα να δημοσιεύουν τα αποτελέσματα των ερευνών τους

είτε

τα αποτελέσματα του έργου διαδίδονται ευρέως μέσω συνεδρίων, δημοσιεύσεων, αποθετηρίων ελεύθερης πρόσβασης ή μέσω δωρεάν λογισμικού ή λογισμικού ανοικτής πηγής.

Τα όρια κοινοποίησης του άρθρου αυτού είναι:

- 40 εκ. € ανά επιχείρηση και ανά έργο όταν το έργο αφορά κυρίως βασική έρευνα
- 20 εκ. € ανά επιχείρηση και ανά έργο όταν το έργο αφορά κυρίως βιομηχανική έρευνα
- 15 εκ. € ανά επιχείρηση και ανά έργο όταν το έργο αφορά κυρίως πειραματική ανάπτυξη
- 7,5 εκ. € ανά μελέτη για μελέτες σκοπιμότητας κατά την προετοιμασία ερευνητικών δραστηριοτήτων

Άρθρο 26: Επενδυτικές ενισχύσεις για ερευνητικές υποδομές

Επιλέξιμες δαπάνες: επενδυτικές δαπάνες σε ενσώματα και άυλα στοιχεία ενεργητικού.

Ένταση ενίσχυσης έως 50 % των επιλέξιμων δαπανών.

Τα όρια κοινοποίησης του άρθρου αυτού είναι 20 εκατ. ευρώ ανά υποδομή.

Άρθρο 27: Ενισχύσεις για συνεργατικούς σχηματισμούς καινοτομίας

Η ενίσχυση για συνεργατικούς σχηματισμούς καινοτομίας χορηγείται αποκλειστικά στις νομικές οντότητες που διαχειρίζονται τους εν λόγω σχηματισμούς.

Υπάρχουν δύο είδη επιλέξιμων δαπανών: (i) επενδυτικές δαπάνες και (ii) ενισχύσεις λειτουργίας.

i) Επενδυτικές δαπάνες

Επιλέξιμες δαπάνες: επενδυτικές δαπάνες σε ενσώματα και άυλα στοιχεία ενεργητικού για την κατασκευή ή την αναβάθμιση συνεργατικών σχηματισμών καινοτομίας.

Ένταση ενίσχυσης έως 50 % των επιλέξιμων δαπανών η οποία μπορεί να αυξηθεί +15% για συνεργατικούς σχηματισμούς καινοτομίας εγκατεστημένους σε ενισχυόμενες περιοχές άρθρου 107.3.α της Συνθήκης και +5% για συνεργατικούς σχηματισμούς καινοτομίας εγκατεστημένους σε ενισχυόμενες περιοχές 107.3.γ της Συνθήκης.

ii) Ενισχύσεις λειτουργίας χορηγούνται για τη λειτουργία συνεργατικών σχηματισμών καινοτομίας, για διάστημα που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη

Επιλέξιμες δαπάνες: οι δαπάνες προσωπικού και οι διοικητικές δαπάνες (συμπεριλαμβανομένων των γενικών εξόδων) σχετικά με:

α) τον συντονισμό του συνεργατικού σχηματισμού για τη διευκόλυνση της συνεργασίας, την ανταλλαγή πληροφοριών και την παροχή ή τη διάθεση των εξειδικευμένων και εξατομικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης των επιχειρήσεων

β) την προβολή του συνεργατικού σχηματισμού για την αύξηση της συμμετοχής νέων επιχειρήσεων ή οργανισμών, καθώς και για την αύξηση της προβολής του σχηματισμού·

γ) τη διαχείριση των εγκαταστάσεων του συνεργατικού σχηματισμού, την οργάνωση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, εργαστηρίων και συνεδρίων για τη στήριξη της διάδοσης των γνώσεων και της δικτύωσης και της διεθνούς συνεργασίας.

Ένταση ενίσχυσης έως 50 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών κατά τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία χορηγείται η ενίσχυση.

Τα όρια κοινοποίησης του άρθρου αυτού είναι 7,5 εκατ. ευρώ ανά συνεργατικό σχηματισμό.

Άρθρο 28: Ενισχύσεις καινοτομίας για ΜΜΕ

Επιλέξιμες δαπάνες:

α) οι δαπάνες για την απόκτηση, την επικύρωση και την προστασία των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και λοιπών άυλων στοιχείων ενεργητικού

β) οι δαπάνες για την απόσπαση, από οργανισμό έρευνας και διάδοσης γνώσεων ή από μεγάλη επιχείρηση, προσωπικού υψηλής ειδίκευσης, το οποίο απασχολείται σε δραστηριότητες έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας σε νέες θέσεις που έχουν δημιουργηθεί προς τον σκοπό αυτό στη δικαιούχο επιχείρηση και δεν αντικαθιστά άλλο προσωπικό

γ) οι δαπάνες για συμβουλευτικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες στον τομέα της καινοτομίας.

Ένταση ενίσχυσης έως 50 % των επιλέξιμων δαπανών. Στην ειδική περίπτωση των ενισχύσεων για συμβουλευτικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες στον τομέα της καινοτομίας, η ένταση της ενίσχυσης μπορεί να αυξηθεί έως και το 100 % των επιλέξιμων δαπανών, υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό ποσό της ενίσχυσης για συμβουλευτικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες στον τομέα της καινοτομίας δεν υπερβαίνει τα 200.000 ευρώ ανά επιχείρηση σε οποιαδήποτε περίοδο τριών ετών.

Τα όρια κοινοποίησης του άρθρου αυτού είναι 5 εκατ. ευρώ ανά επιχείρηση και ανά έργο.

Άρθρο 29: Ενισχύσεις για διαδικαστική και οργανωτική καινοτομία

Επιλέξιμες δαπάνες:

α) δαπάνες προσωπικού

β) δαπάνες οργάνων, εξοπλισμού, κτιρίων και γηπέδων, στον βαθμό και για όσο χρόνο χρησιμοποιούνται για το έργο

γ) δαπάνες για έρευνα επί συμβάσει, γνώσεις και διπλώματα ευρεσιτεχνίας που αγοράστηκαν ή ελήφθησαν με άδεια εκμετάλλευσης από εξωτερικές πηγές με τήρηση της αρχής των ίσων αποστάσεων

δ) πρόσθετα γενικά έξοδα και λοιπές λειτουργικές δαπάνες, συμπεριλαμβανομένου του κόστους υλικών, εφοδίων και συναφών προϊόντων, που είναι άμεσο αποτέλεσμα του έργου.

Ένταση ενίσχυσης έως 50 % των επιλέξιμων δαπανών για ΜΜΕ και ως 15% των επιλέξιμων δαπανών για τις μεγάλες επιχειρήσεις. Οι ενισχύσεις σε μεγάλες επιχειρήσεις είναι συμβατές μόνον εφόσον αυτές οι επιχειρήσεις συνεργάζονται πραγματικά με ΜΜΕ όσον αφορά την ενισχυόμενη δραστηριότητα και οι συνεργαζόμενες ΜΜΕ καταβάλλουν τουλάχιστον το 30 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών.

Τα όρια κοινοποίησης του άρθρου αυτού είναι 7,5 εκατ. ευρώ ανά επιχείρηση και ανά έργο.

Άρθρο 30: Ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

Απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί ότι το ενισχυόμενο έργο πρέπει να ενδιαφέρει όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο τομέα ή υποτομέα.

Η ενίσχυση χορηγείται απευθείας στον οργανισμό έρευνας.

Πριν από την ημερομηνία έναρξης του ενισχυόμενου έργου δημοσιεύονται στο διαδίκτυο οι εξής πληροφορίες:

- α) η επικείμενη υλοποίηση του ενισχυόμενου έργου
- β) οι στόχοι του ενισχυόμενου έργου
- γ) η κατά προσέγγιση ημερομηνία δημοσίευσης των αποτελεσμάτων που αναμένονται από το ενισχυόμενο έργο και ο τόπος δημοσίευσης στο διαδίκτυο
- δ) αναφορά ότι τα αποτελέσματα του ενισχυόμενου έργου θα είναι διαθέσιμα δωρεάν για όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο τομέα ή υποτομέα.

Τα αποτελέσματα καθίστανται διαθέσιμα στο διαδίκτυο και παραμένουν διαθέσιμα σε αυτό για περίοδο τουλάχιστον 5 ετών, η οποία αρχίζει από την ημερομηνία λήξης του ενισχυόμενου έργου.

Επιλέξιμες δαπάνες: Οι ίδιες με του άρθρου 25

Ένταση ενίσχυσης έως 100 % των επιλέξιμων δαπανών

Τα όρια κοινοποίησης του άρθρου αυτού είναι ίδια με του άρθρου 25

Άρθρο 14: Περιφερειακές επενδυτικές ενισχύσεις

Το αρ. 14 προσθέτει πέραν των γενικών και πρόσθετες προϋποθέσεις εφαρμογής. Το άρθρο αυτό, μεταξύ άλλων, δεν εφαρμόζεται:

- στις περιφερειακές ενισχύσεις υπό μορφή καθεστώτων που στοχεύουν σε περιορισμένο αριθμό συγκεκριμένων τομέων οικονομικής δραστηριότητας. Συνεπώς οι προσκλήσεις που

εκδίδονται δυνάμει του άρθρου 14 πρέπει να αφορούν κατ' ελάχιστον τετραψήφιους κωδικούς αριθμούς οικονομικών δραστηριοτήτων NACE (δλδ. δεν μπορεί να εκδοθεί πρόσκληση που να αφορά σε πενταψήφιο ή εξαψήφιο κ.ο.κ. κωδικό αριθμό NACE). Δεν θεωρείται ότι στοχεύουν σε συγκεκριμένους τομείς οικονομικής δραστηριότητας τα καθεστώτα που αφορούν τουριστικές δραστηριότητες, υποδομές ευρυζωνικών δικτύων ή τη μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων.

- Σε ενισχύσεις προς δικαιούχους που είτε έχουν κάνει παύση της ίδιας ή παρεμφερούς δραστηριότητας την τελευταία διετία πριν την υποβολή της αίτησης ή κατά τη χρονική στιγμή υποβολής της αίτησής τους για ενίσχυση, έχουν προγραμματίσει εντός διετίας από την ολοκλήρωση της αρχικής επένδυσης για την οποία έχουν υποβάλει αίτηση ενίσχυσης την παύση της εν λόγω δραστηριότητας.

Επισημαίνεται ότι:

- Στις ενισχυόμενες περιοχές 107.3.α της Συνθήκης, όπως ορίζονται στον Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων, οι ενισχύσεις χορηγούνται για αρχικές επενδύσεις ανεξάρτητα το μέγεθος του δικαιούχου. Στις περιοχές 107.3.γ της Συνθήκης, όπως ορίζονται στον Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων, οι ενισχύσεις χορηγούνται σε ΜΜΕ για αρχικές επενδύσεις ενώ στις μεγάλες επιχειρήσεις χορηγούνται μόνο για αρχική επένδυση για νέα οικονομική δραστηριότητα στη συγκεκριμένη περιοχή.
- Οι περιφερειακές ενισχύσεις για ερευνητικές υποδομές χορηγούνται μόνον αν συνοδεύονται από την υποχρέωση παροχής πρόσβασης στις ενισχυόμενες υποδομές σε διαφανή βάση και χωρίς διακρίσεις.
- Η οικονομική συμμετοχή του δικαιούχου της ενίσχυσης πρέπει να ανέρχεται σε τουλάχιστον 25 % των επιλέξιμων δαπανών, είτε μέσω ιδίων πόρων είτε μέσω εξωτερικής χρηματοδότησης, και με μορφή που δεν περιέχει στοιχεία κρατικής στήριξης (public support). Η ενωσιακή χρηματοδότηση από τα θεσμικά όργανα, τους οργανισμούς, τις κοινές επιχειρήσεις ή άλλους φορείς της Ένωσης που δεν τελεί υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο των κρατών μελών θεωρείται Κρατική στήριξη.

Επιλέξιμες δαπάνες:

- α) επενδυτικές δαπάνες σε ενσώματα και άυλα στοιχεία ενεργητικού
- β) το εκτιμώμενο μισθολογικό κόστος που προκύπτει από τη δημιουργία θέσεων εργασίας ως αποτέλεσμα αρχικής επένδυσης, υπολογιζόμενο σε περίοδο δύο ετών ή
- γ) συνδυασμός των δαπανών που αναφέρονται στα στοιχεία (α) και (β), εφόσον το συνολικό ποσό δεν υπερβαίνει το ποσό του (α) ή του (β), ανάλογα με το ποιο είναι μεγαλύτερο.

Ένταση ενίσχυσης: η ένταση ενίσχυσης δεν υπερβαίνει τη μέγιστη ένταση ενίσχυσης που προσδιορίζεται στον χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων (SA 38450) ¹⁰, ο οποίος ισχύει κατά την ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης στη συγκεκριμένη περιοχή. Το ποσό ενίσχυσης υπολογίζεται μέχρι τα 50εκ.€ με βάση τα όρια του χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων και για τα μεγαλύτερα από 50εκ.€ ποσά και μέχρι τα 100εκ.€ με βάση το προσαρμοσμένο ποσό ενίσχυσης του αρ. 2 παρ. 20 του Καν. 651/2014.

Τα όρια κοινοποίησης του άρθρου αυτού είναι το προσαρμοσμένο ποσό ενίσχυσης του αρ. 2 παρ. 20 του Καν. 651/2014 προκειμένου για επένδυση με επιλέξιμες δαπάνες ύψους 100εκ.€. Η κοινοποίηση στην Ε.Ε. για ποσά άνω του ορίου μπορεί να γίνει και με χρήση της 2013/C 209/01 Ανακοίνωσης της Ε.Ε. «Κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα 2014-2020» ¹¹.

Άρθρο 22: Ενισχύσεις για νεοσύστατες επιχειρήσεις

Επιλέξιμες είναι οι μη εισηγμένες στο χρηματιστήριο μικρές επιχειρήσεις, έως και πέντε έτη μετά την καταχώρισή τους, οι οποίες δεν έχουν προβεί ακόμη σε διανομή κερδών και δεν έχουν συσταθεί μέσω συγχώνευσης. Για τις επιχειρήσεις που δεν υπόκεινται σε καταχώριση, η πενταετής περίοδος επιλεξιμότητας μπορεί να θεωρηθεί ότι αρχίζει από τη στιγμή που η επιχείρηση είτε αρχίζει την οικονομική της δραστηριότητα ή καθίσταται υπόχρεη καταβολής φόρου για την οικονομική της δραστηριότητα.

Οι ενισχύσεις εκκίνησης μπορούν να λάβουν τις μορφές:

- δανείων διάρκειας μέχρι 10 ετών με επιτόκια μειωμένα σε σχέση με αυτά της αγοράς και ονομαστικού ποσού μέχρι 2 εκ. € για περιοχές 107.3.α, 1,5 εκ. € για περιοχές 107.3.γ και 1 εκ. € για τις υπόλοιπες περιοχές. Για μικρότερες διάρκειες δανείων γίνεται προσαρμογή των ποσών σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στο άρθρο
- εγγυήσεων που δεν ανταποκρίνονται στις συνθήκες της αγοράς
- επιχορηγήσεων, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων ιδίων ή οιονεί ιδίων κεφαλαίων και μειώσεις επιτοκίων και προμηθειών εγγυήσεων των οποίων το μέγιστο ακαθάριστο ισοδύναμο επιχορήγησης δεν υπερβαίνει τα 800.000 € για περιοχές 107.3.α, 600.000 εκ. € για περιοχές 107.3.γ και 400.000 εκ. € για τις υπόλοιπες περιοχές.

Για τις μικρές και καινοτόμες επιχειρήσεις, τα ανώτατα ποσά που καθορίζονται ανωτέρω μπορούν να διπλασιαστούν.

Για το άρθρο αυτό δεν υπάρχουν καθορισμένες επιλέξιμες δαπάνες καθώς και ένταση ενίσχυσης.

¹⁰ http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38450

¹¹ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/regional_aid/regional_aid.html

II) Ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis)

Οι ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis) χορηγούνται με τους Καν. (Ε.Ε.) 1407/2013, 1408/2013 και 717/2014 της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis).

Εφαρμόζονται για διαφανείς ενισχύσεις που χορηγούνται ανά κράτος μέλος σε μια «ενιαία επιχείρηση» και δεν υπερβαίνουν το ποσόν:

- των 15.000 € για τον πρωτογενή τομέα (Καν. (Ε.Ε.) 1408/2013)
- των 30.000 € για τον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (Καν. (Ε.Ε.) 717/2014)
- των 200.000 € για τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας (Καν. (Ε.Ε.) 1407/2013)

σε οποιαδήποτε περίοδο τριών ετών. Η χρονική περίοδος των τριών οικονομικών ετών καθορίζεται με βάση το οικονομικό έτος όπως αυτό εφαρμόζεται από την οικεία επιχείρηση στο κράτος μέλος.

Οι ως άνω κανονισμοί εφαρμόζονται με την ύπαρξη ορισμένων εξαιρέσεων που αναφέρονται στο πεδίο εφαρμογής αυτών.

Οι κανονισμοί ήσσονος σημασίας δεν θέτουν συγκεκριμένες επιλέξιμες δαπάνες ούτε συγκεκριμένες εντάσεις ενίσχυσης.

Όταν χρησιμοποιούνται οι κανονισμοί de minimis τότε απαιτείται ο έλεγχος σώρευσης είτε με άλλες ενισχύσεις de minimis μέχρι τα σχετικά ανώτατα όρια των κανονισμών, προκειμένου να μην υπάρξει υπέρβαση των ορίων αυτών, είτε με άλλες κρατικές ενισχύσεις οποιασδήποτε μορφής, για τις ίδιες επιλέξιμες δαπάνες, προκειμένου να μην υπάρξει υπέρβαση της υψηλότερης σχετικής έντασης ενίσχυσης ή του ποσού ενίσχυσης που έχει καθοριστεί με βάση τα συγκεκριμένα δεδομένα κάθε περίπτωσης σε κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία ή απόφαση που έχει εκδώσει η Επιτροπή.

Η παρακολούθηση των ενισχύσεων de minimis γίνεται μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος Σώρευσης Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΣΚΕ)¹² το οποίο τηρείται από την ΕΥΚΕ και με τη χρήση του οποίου υποχρεωτικά πρέπει να γίνεται ο έλεγχος μη υπέρβασης των ανωτέρω ορίων προτού χορηγηθεί οποιαδήποτε ενίσχυση de minimis.

¹² <http://www.sorefsis.gr/soreusis/>

5. Χρήσιμες επισημάνσεις

α) Κατά την διαδικασία σχεδιασμού των δράσεων πρέπει, σύμφωνα και με τις διατάξεις του αρ. 3.Ι.3 της 69135/ΕΥΘΥ626/22-6-2015 ΥΑ (ΦΕΚ Β' 1451), να υπάρχει διαρκής συνεργασία του φορέα σχεδιασμού της δράσης με την ΕΥΚΕ προκειμένου να εξετάζεται η αναγκαιότητα ή μη κοινοποίησης στην Ε.Ε. σε αρχικό στάδιο και να εξασφαλίζεται η βέλτιστη επιλογή του θεσμικού πλαισίου και των σχετικών διατάξεων βάσει των οποίων θα προκηρυχθούν οι δράσεις.

β) Η χρήση του Πληροφοριακού Συστήματος Διαχείρισης Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ)¹³ στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, είναι υποχρεωτική για το σύνολο των φορέων που υλοποιούν μέτρα ενίσχυσης και στήριξης της επιχειρηματικότητας που συγχρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ (άρ. 57 Ν. 4314/2014). Η υποχρεωτικότητα της χρήσης του ΠΣΚΕ είναι καθολική και κατά συνέπεια και οι δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο των RIS3 και αφορούν κρατικές ενισχύσεις πρέπει να υλοποιούνται μέσω αυτού. Συνεπώς, πρέπει κατά την διαδικασία σχεδιασμού μιας δράσης να υπάρχει έγκαιρα συνεργασία με την ΕΥΚΕ προκειμένου να διασφαλίζεται ο χρονοπρογραμματισμός της δράσης στο ΠΣΚΕ, η χρήση των καταλλήλων προτύπων εντύπων κ.λπ.

γ) Η εισαγωγή των στοιχείων των ενισχύσεων στο Πληροφοριακό Σύστημα Σώρευσης Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΣΚΕ) γίνεται αυτόματα με διεπαφή από το ΠΣΚΕ εκτός των ενισχύσεων *de minimis*, όπου ο αρμόδιος φορέας, προτού χορηγήσει την ενίσχυση, θα πρέπει να επιβεβαιώσει ότι δεν υπάρχει υπέρβαση των ορίων σώρευσης. Επίσης ο φορέας χορήγησης της ενίσχυσης πρέπει με την χρήση του ΠΣΣΚΕ να διενεργεί έλεγχο μη υπέρβασης των ορίων ενίσχυσης σε όλα τα υπόλοιπα καθεστώτα πλην του *de minimis*.

δ) Στην προκήρυξη των δράσεων πρέπει το ζήτημα του τόπου εγκατάστασης των δικαιούχων να ρυθμίζεται με τρόπο που δεν αντιβαίνει στο Δίκαιο της Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, δεν πρέπει να τίθεται ως προϋπόθεση συμμετοχής στην προκήρυξη υποχρέωση του δικαιούχου να διατηρεί στο κράτος μέλος είτε την έδρα του είτε την κύρια εγκατάστασή του. Μπορούν όμως να τίθενται ως υποχρεώσεις α) να διατηρεί, κατά τη χρονική στιγμή καταβολής της ενίσχυσης, εγκατάσταση ή υποκατάστημα στο κράτος μέλος ή/και στην περιφέρεια που χορηγεί την ενίσχυση, και β) να δραστηριοποιείται ή να δραστηριοποιηθεί εντός της περιφέρειας. Σε περίπτωση δράσεων έρευνας – καινοτομίας όπου ενισχύεται η επιχείρηση, η οποία με την σειρά της χρησιμοποιεί σαν υπεργολάβο ερευνητικό ίδρυμα / ερευνητή, ο υπεργολάβος δεν έχει γεωγραφικό περιορισμό.

ε) Οι λειτουργικές δαπάνες των συνεργατικών σχηματισμών καινοτομίας (*innovative clusters*) όπως περιγράφονται στο άρθρο 27 του Καν. 651/2014 είναι επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ. Όσον αφορά τις λειτουργικές δαπάνες θερμοκοιτίδων, εφόσον προβλέπονται στο κατά περίπτωση χρησιμοποιούμενο κανονιστικό πλαίσιο (Καν. 651/2014, Καν. 1407/2013), επιτρέπεται η συγχρηματοδότηση τους από το ΕΤΠΑ μόνο για νέες θερμοκοιτίδες οι οποίες

¹³ <http://www.ependyseis.gr/mis>

πραγματοποιούν και «φυσική» επένδυση (κτίρια, εξοπλισμός) και για την αρχική φάση της λειτουργίας τους για περιορισμένη χρονική περίοδο maximum 2 ετών.

στ) Στον τομέα της αγροδιατροφής η χρηματοδότηση της βασικής και βιομηχανικής έρευνας γίνεται από το ΕΤΠΑ. Η χρηματοδότηση πειραματικής ανάπτυξης εφόσον αφορά μέχρι το στάδιο της κατασκευής πρωτοτύπων γίνεται από το ΕΤΠΑ. Η δοκιμή νέων προϊόντων ή διεργασιών σε αντιπροσωπευτικά περιβάλλοντα πραγματικών συνθηκών λειτουργίας και η προσαρμογή τεχνολογικών και ερευνητικών λύσεων στην παραγωγή, εφόσον αφορά παραγόμενο προϊόν το οποίο εμπίπτει στο Παρ. Ι της Συνθήκης, χρηματοδοτείται από το ΕΓΤΑΑ ενώ εάν το παραγόμενο προϊόν δεν εμπίπτει στο Παρ. Ι της Συνθήκης τότε χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ.

ζ) Στην περίπτωση προσκλήσεων οι οποίες ενδέχεται να αφορούν περισσότερα από ένα ταμείο (π.χ. ΕΤΠΑ, ΕΓΤΑΑ) εφόσον στο Ε.Π. έχουν εκχωρηθεί οι αντίστοιχοι πόροι, μπορεί να εκδίδεται πρόσκληση η οποία θα επιχορηγεί δράσεις που χρηματοδοτούνται και από τα δύο ταμεία με διαχωρισμό των επιλέξιμων δαπανών. Π.χ. στην ίδια πρόταση το ΕΤΠΑ χρηματοδοτεί δαπάνες βιομηχανικής έρευνας και το ΕΓΤΑΑ χρηματοδοτεί δαπάνες εξοπλισμού (γραμμή παραγωγής) προϊόντος του Παρ. Ι της Συνθήκης.

η) Στην ίδια πρόσκληση μπορούν διαφορετικές επιλέξιμες δαπάνες να χρηματοδοτούνται από διαφορετικά άρθρα του Καν. 651/2014 και ενδεχομένως να έχουν διαφορετικές εντάσεις ενίσχυσης. Π.χ. στην ίδια πρόταση μπορεί ένα μέρος της να αφορά επιλέξιμες δαπάνες για βιομηχανική έρευνα σε μεσαία επιχείρηση που με βάση το άρθρο 25 του Καν. 651/2014 (Ενισχύσεις για έργα έρευνας και ανάπτυξης) να έχει ποσοστό ενίσχυσης 60% και ένα μέρος της να αφορά επιλέξιμες δαπάνες με βάση το άρθρο 28 του Καν. 651/2014 (Ενισχύσεις καινοτομίας για ΜΜΕ) με ποσοστό ενίσχυσης 50%. Αντιστοίχως είναι δυνατόν στην ίδια Πρόσκληση να χρηματοδοτούνται διαφορετικές επιλέξιμες δαπάνες από διαφορετικούς Κανονισμούς (π.χ. Καν. 651/2014 και 1407/2013).

θ) Όταν στην ίδια πρόσκληση υπάρχει μία (ή και περισσότερες) από τις περιπτώσεις που περιγράφονται στα σημεία (ζ) και (η) τότε θα πρέπει οι επιλέξιμες δαπάνες να διαχωρίζονται ανά άρθρο του εφαρμοζόμενου Κανονισμού έτσι ώστε να ένταση ενίσχυσης να προσδιορίζεται με ακρίβεια και να μπορούν τα απαραίτητα στοιχεία να εισαχθούν στο ΠΣΚΕ. Π.χ. πρόσκληση που χρηματοδοτεί βιομηχανική έρευνα με το αρ. 25, και διαδικαστική και οργανωτική καινοτομία με το αρ. 29 και έχει επιλέξιμη δαπάνη προσωπικού η οποία προβλέπεται και στα 2 άρθρα, τότε θα πρέπει η δαπάνη προσωπικού που αφορά βιομηχανική έρευνα να καταχωρηθεί στο άρθρο 25 με τα ποσοστά ενίσχυσης που προβλέπονται για την περίπτωση και η δαπάνη προσωπικού που αφορά την οργανωτική καινοτομία να καταχωρηθεί στο άρθρο 29 με τα ποσοστά ενίσχυσης του άρθρου αυτού.

ι) Το άρθρο 30 του Καν. 651/2014 (Ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας) αφορά μόνο ενισχύσεις για έρευνα που χορηγούνται αποκλειστικά σε «οργανισμούς έρευνας και διάδοσης γνώσεων», όπως αυτοί ορίζονται στο αρ. 2 παρ. 83 του Καν. 651/2014, υπό τους όρους (μεταξύ άλλων) ότι ενδιαφέρει όλες τις επιχειρήσεις του

συγκεκριμένου τομέα ή υποτομέα και τα αποτελέσματα του ενισχυόμενου έργου θα είναι διαθέσιμα δωρεάν για όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο τομέα ή υποτομέα.

ια) Η ενίσχυση θερμοκοιτίδων χορηγείται στον φορέα διαχείρισης αυτών και μπορεί να πραγματοποιηθεί ανάλογα με την περιγραφή και τον επιδιωκόμενο κατά περίπτωση σκοπό τους. Το άρθρο του Καν. 651/2014 που μπορούν να εφαρμοστούν είναι το άρθρο 14 (Περιφερειακές επενδυτικές ενισχύσεις), το άρθρο 22 (Ενισχύσεις για νεοσύστατες επιχειρήσεις) και το άρθρο 27 (Ενισχύσεις για συνεργατικούς σχηματισμούς καινοτομίας). Επισημαίνεται ότι η εφαρμογή είτε του άρθρου 22 (Ενισχύσεις για νεοσύστατες επιχειρήσεις) είτε του άρθρου 27 (Ενισχύσεις για συνεργατικούς σχηματισμούς καινοτομίας) πρέπει να γίνεται με μεγάλη προσοχή έτσι ώστε ο φορέας που ενισχύεται να εμπίπτει στο πεδίο ορισμού του εφαρμοζόμενου άρθρου καθόσον το αρ. 22 αφορά νεοσύστατες επιχειρήσεις ενώ το αρ. 27 συνεργατικούς σχηματισμούς καινοτομίας οι οποίοι ορίζονται ρητώς στο άρθρο 2 σημείο 92 του Καν. 651/2014. Επιπλέον ανάλογα με τη φύση των δραστηριοτήτων που πρόκειται να ενισχυθούν είναι δυνατή η συνδυαστική χρήση και λοιπών άρθρων του εν λόγω κανονισμού όπως τα άρθρα που αφορούν στην πρόσληψη προσωπικού (άρθρα 32 έως 35), στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε ΜΜΕ (άρθρο 18) και στη συμμετοχή ΜΜΕ σε εμπορικές εκθέσεις (άρθρο 19), εφόσον ο φορέας διαχείρισης είναι ΜΜΕ, στην επαγγελματική κατάρτιση εργαζομένων (άρθρο 31) κ.α. Τυχόν ενισχύσεις προς επιχειρήσεις που θα κάνουν χρήση των εγκαταστάσεων θερμοκοιτίδων εξετάζονται υπό το πρίσμα του συνόλου των διατάξεων που αναφέρονται στην παρούσα εγκύκλιο, εξαιρουμένου του άρθρου 27 Καν. 651/2014.

ιβ) Εφόσον για την υλοποίηση δράσεων RIS3 είναι απαραίτητη η χρηματοδότηση λειτουργικών δαπανών των δικαιούχων της ενίσχυσης (πέραν των επιλέξιμων για την έρευνα λειτουργικών δαπανών) και εφόσον αυτές συνάδουν με τους στόχους του ΕΚΤ, είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθούν συνδυαστικά με όλα τα προαναφερόμενα κάνοντας χρήση του Καν. 1407/2013 ή άρθρων του Καν. 651/2014 (π.χ. 31, 32 33 κ.λ.π.). Παράδειγμα οι ανάγκες κατάρτισης προσωπικού ή η πρόσληψη προσωπικού γενικών προσόντων από μια επιχείρηση για να ανταποκριθεί σε μία διαδικαστική και οργανωτική καινοτομία συνέπεια της RIS3.

ιγ) Η χρήση των ενισχύσεων de minimis συνίσταται να γίνεται με φειδώ και κυρίως σε περιπτώσεις μικρών ποσών ενισχύσεων (π.χ. κουπόνια καινοτομίας) ή όταν δεν υπάρχει δυνατότητα εφαρμογής του Καν. 651/2014.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Διευκρινήσεις σχετικά με την εφαρμογή των στρατηγικών RIS3 μέσω του ΕΤΠΑ – Θεματικός Στόχος 1

Όπως αναφέρεται στην οδηγία της Ε.Ε. σχετικά με Έρευνα και Καινοτομία (βλέπε 1ο link παρακάτω), στο πλαίσιο του ΘΣ1, οι επενδύσεις του ΕΤΠΑ θα πρέπει να στοχεύουν σαφώς στην καινοτομία, την τεχνολογική ανάπτυξη και την εφαρμοσμένη Ε & Α και παράλληλα να σχετίζονται με τις ανάγκες και δυνατότητες των επιχειρήσεων (παρ.2.1). Σε κάθε περίπτωση μία δράση είναι επιλέξιμη στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ μόνο όταν συνεισφέρει σε έναν ειδικό στόχο μιας επενδυτικής προτεραιότητας και εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ταμείου.

Ο κύριος ρόλος του ΕΤΠΑ συνεπώς είναι η υποστήριξη της μετατροπής της γνώσης σε επιχειρηματικές ευκαιρίες, δηλαδή, όπως περιγράφεται στην επενδυτική προτεραιότητα 1.β. η εφαρμοσμένη έρευνα, η συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων Ε & Α και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, η μεταφορά τεχνολογίας, η δημιουργία γραμμών πιλοτικής παραγωγής και επικύρωσης προϊόντων, καθώς και πρώτης παραγωγής, κλπ. Τα έργα Ε & Α για καθαρά επιστημονικούς σκοπούς, χωρίς να προβλέπεται άμεση πρακτική εφαρμογή ή χρήση τους, δεν αποτελούν προτεραιότητα για το ΕΤΠΑ.

Ενδεικτικά, οι δυνατότητες που παρέχονται μέσω του ΕΤΠΑ στο πλαίσιο του ΘΣ1 (παρ.3.1) αφορούν: επενδύσεις παγίου κεφαλαίου (υποδομές, εξοπλισμός), υποστήριξη των επιχειρήσεων και φορέων έρευνας και καινοτομίας, δράσεις δικτύωσης, συνεργασίας και τεχνικής βοήθειας. Μπορούν επίσης να ενισχυθούν επενδύσεις σε έρευνα, καινοτομία και επιχειρηματικές υποδομές, όπως επιστημονικά πάρκα ή εξειδικευμένα δίκτυα κέντρων ικανότητας (research centres of competence). Σημειώνεται ότι μέσω του ΘΣ1 (επενδυτική προτεραιότητα 1.β) μπορούν να υποστηριχθούν παραγωγικές επενδύσεις στο πλαίσιο των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, ανεξάρτητα από το μέγεθος των επιχειρήσεων. Συνεπώς, παραγωγικές επενδύσεις που πραγματοποιούνται από μεγάλες επιχειρήσεις μπορούν να ενισχυθούν στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της επενδυτικής προτεραιότητας 1.β.

GUIDANCE FICHE

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/draft_thematic_guidance_fiche%20research_innovation_final.pdf

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guides/2014/guidance-for-beneficiaries-of-european-structural-and-investment-funds-and-related-eu-instruments